

An aerial photograph of a town, likely in Poland, featuring a prominent church with a large, steep, brown-tiled roof. The town is surrounded by greenery and a large body of water is visible in the background under a clear blue sky.

**POL'SKO
A POL'SHTINA
PRE
SLOVÁKOV**

Jakub Łoginow

Poľsko a poľština pre Slovákov

Copyright © 2021 Jakub Łoginow

Wszelkie prawa, włącznie z prawem do reprodukcji tekstów
w jakiegokolwiek formie – zastrzeżone

ISBN: 978-83-957665-4-1

Jakub Łoginow

www.tatryskate.eu

Kraków, 2021

Obsah

1. Úvod: Ako sa učiť poľštinu a o čom je táto učebnica ... 4
2. Poľská diakritika a abeceda ... 6
3. Poľska gramatika – základné príklady ... 8
4. Falošní priatelia – podobne slová s úplne odlišným významom ... 12
5. Slovná zásoba ... 31
6. Poľské regióny, história, miestna samospráva a správne členenie krajiny
102
7. Spoznávanie Poľska prostredníctvom kultúry - filmy, múzeá, kultúrne
kódy ... 116
8. Zaujímavé miesta v Poľsku, ktoré sa oplatí vidieť ... 143
9. Poľský dopravný systém a plánovanie cesty ... 181
10. Zdroje informácií a užitočné odkazy ... 208
11. Záver ... 212

Úvod: Ako sa učiť poľštinu a o čom je táto učebnica

Poľsko je blízkym susedom Slovenska s veľmi podobným, v podstate zrozumiteľným jazykom. Spájajú nás Tatry a ine pohoria Karpát, spája nás Dunajec a severné brehy Oravskej priehrady. Máme podobnú kultúru, najmä v pohraničných oblastiach, rozumieme si bez prekladateľa. Vzťahy medzi Slovákami a Poliakmi však nie sú také intenzívne, ako by to vyplývalo z vyššie opísanej jazykovej, kultúrnej a geografickej blízkosti. Je to skôr povrchné zoznámenie, založené na krátkych výletoch, väčšinou do pohraničných oblastí, bez hlbokej znalosti kultúry a reality suseda, plné vzájomných stereotypov, nie vždy dobrých. Slováci poznajú Poľsko z nákupov do neďalekej Jablonky alebo Nového Targu a myslia si, že celé Poľsko je ako tieto miesta, čo samozrejme nie je pravda. Poliaci sa na Slovensko pozerajú podobne: myslia si, že o Slovensku vedia všetko, pretože boli už mnohokrát v Suchej Hore, Oraviciach, Starým Smokovcu a Poprade a navyše cestovali autom z Krakova cez Oravu, Žilinu a Bratislavu do Rakúska. "Načo sa niečo učiť a čítať o susede, však Jablonka je v podstate taká ako my, a ďalej nie je nič zaujímavé" - myslia si viacerí Slováci. Týmto ebookom by som chcel tento postoj zmeniť a pozvať Vás k tomu, aby sme spoločne objavili Poľsko - jazyk, kultúru, zaujímavé miesta v tejto krajine, vrátane Starého mesta vo Varšave a baltských pláž na severe.

Autor tejto publikácie sa už 20 rokov venuje téme zblížovania a vzájomného porozumenia oboch národov, Poliakov aj Slovákov, špecializuje sa aj na Ukrajinu a Bielorusko. Je novinárom poľských, slovenských a ukrajinských médií, koordinátorom sociálnej iniciatívy „Poľsko - Slovensko - autobusy“ usilujúcej sa o zriadenie a rozvoj regionálnej autobusovej a železničnej dopravy spájajúcej poľské a slovenské pohraničie. Autor mnohých článkov a publikácií popularizujúcich Poľsko medzi Slovákami a Slovensko medzi Poliakmi a Ukrajincami. Je tiež autorom populárnej učebnice slovenského jazyka pre Poliakov, ktorá vznikla na základe originálnej metódy, ktorá využíva podobnosť našich dvoch jazykov. Táto publikácia je obrátenou formou tejto príručky.

Aj keď susedov jazyk vôbec neovládame, väčšine slov aj tak rozumieme, takže v tomto prípade nemá zmysel dozvedieť sa, že kuchnia znamená kuchyňa a stacja = stanica, pretože aj tak je to zrejmé. Namiesto toho sa musíte naučiť slová, ktoré sú odlišné v oboch jazykoch, a preto spôsobujú problémy. Veľkú skupinu slov tvoria „falošní priatelia“, teda slová, ktoré sú rovnaké alebo podobné v oboch jazykoch, a ktoré znamenajú niečo úplne iné alebo dokonca opačne či vulgárne.

Príručka, ktorú čítate, bude pozostávať z niekoľkých častí a je to prvá z nich. Každá z nich pozostáva z učebnice poľského jazyka a najdôležitejších informácií o Poľsku, ktoré sú užitočné pri výučbe jazyka aj pri plánovaní ciest - vzdialených aj tých len kúsok od hranice.

Aby sme vás neomrzeli, ideme na konkrétne materiály. Pokúsim sa poskytnúť najdôležitejšie informácie v čo najstručnejšej podobe a ďalšie materiály nájdete v ďalších častiach príručky.

Pol'ská diakritika a abeceda

Pol'ska abeceda okrem základných latinských písmen zahrňuje aj zvláštne písmena s diakritikou. Je to podobne ako v slovenčine, avšak špecifické pol'ské písmena sú iné. Nižšie – zoznam všetkých špecifických pol'ských písmen a ich objasnenie.

Ą ą = číta sa ako „ou“. Žiadne slovo sa nesmie začínať týmto písmenom

Ć ć = je to podobne ako slovenské ť. Týmto písmenom sa vždy končia pol'ské infinitívy. Príklad: robić, zabierać, sprawdzać. Ć nesmie byť pred samohláskou – v takým prípade sa namiesto neho používa ci. Napríklad pišeme „ciężko“ namiesto ćężko.

Ę ę = číta sa ako „eu“. Takisto ako ą, nesmie byť na začiatku slova.

Ł ł = číta sa ako slovenské L. Pol'ské L sa číta ako slovenské Ľ.

Ń ń = ň. Takisto nesmie byť na začiatku slov a pretvára sa na ni

Ó ó = je to „u zamkniete“ (u zatvorené). POZOR! Nie je to „dlhé O“, ale číta sa ako U. Nie je rozdiel vo zvuku pomedzi Ó a U a pol'ským žiakom to vždy spôsobuje veľký problém. Ó sa píše vždy pred písmenom w. Napríklad Kraków, (koho) pilotów, Lwów, Bardejów.

W w = V pol'stine sa nepoužíva V (iba v cudzích napríklad anglických slovach), namiesto toho je w.

Ś ś = mäkké s

Ź ź = mäkké z. Napríklad Źdźbło, Źródło

Ż ż = to isté ako slovenské Ž

Okrem toho sú v pol'stine digrafy:

CZ cz = ě napríklad Czechy, czerwony, czarny

SZ sz = s napríklad szafa, szczur, Szarisz (Šariš)

RZ rz = číta sa ako ž, avšak je to analógia pre české písmeno ř. Napríklad rzeka (rieka), rzecz (vec), Rzeszów

Dz – napríklad dzban

Dź – napríklad dźdźownica

Dż – napríklad niedźwiedz

Je tiež rozlíšenie na H (samo H) a CH (ce-ha). Použitie je podobne ako v slovenčine. Avšak výslovnosť H a CH je taká istá. Na rozdiel od slovenčiny, CH nefunguje ako

okrem písmena a nenájdete ho v abecede. Slová na CH musíte hľadať pod písmenom C.

Pol'ska gramatika - základné príklady

O poľskej gramatike si povieme viac v druhej časti nášho manuálu, ktorá vznikne neskôr na základe vašich reakcií na túto príručku. Táto časť je viac založená na naučenie sa základných slov a poznanie poľskej kultúry, regiónov, dopravného systému krajiny. poľská a slovenská gramatika sú podobne, takže v tomto štádií stačí sa len oboznámiť s niektorými príkladmi. Viac gramatiky bude v druhej časti.

SLOVESA

Czytać - čítať

Ja czytam

Ty czytasz

On czyta

My czytamy

Wy czytacie

Oni czytają

Pracować

Ja pracuję (čítaj: pracujem)

Ty pracujesz

On pracuje

My pracujemy

Wy pracujecie

Oni pracują

Ako vidíme, je to podobne ako v slovenčine. Ale POZOR: po v slovenčine bude -ME (čítame), a v poľštine -MY (czytamy). Potom v slovenčine je -JU, (čítajú, pracujú), a v poľštine -JA. A to je všetko.

MINULÝ ČAS

Myśleć - Myslieć

Ja myślałem

Ty myślałeś

On myślał

Ona myślała

Ono myślało

My myśleliśmy

Wy myśleliście

Oni myśleli

One myślały

Robić - robić

Ja robiłem

Ty robiłeś

On robił

Ona robiła

Ono robiło

My robiliśmy

Wy robiliście

Oni robili

One robiły

Tu je rozdiel v tom, že v slovenčine sa minulý čas tvorí so slovesom BYŤ, čiže Ja SOM myslel, Ty SI myslela, My SME mysleli, vy STE robili a podobne. V poľštine to som, ste sa nepoužíva, respektíve sa zahŕňa na konci slovesa (Vy mysleli ste – Wy myśleliście).

BUDÚCI ČAS

Budúci čas sa tvorí podobné ako v nemčine:

Ja BEDE czytać, ty BĘDZIESZ czytać, on BĘDZIE czytać, my BĘDZIEMY czytać, wy BĘDZIECIE czytać, oni BĘDĄ czytać

NEPRAVIDELNÉ SLOVESA

Być

Ja jestem, ty jesteś, on jest, my jesteśmy, wy jesteście, oni są

Minulý: ja byłem, ty byłeś, on był, ona była, my byliśmy, wy byliście, oni byli

Budúci: ja będę, ty będziesz, on będzie, my będziemy, wy będziecie, oni będą

Jeść (napr. jeść obiad, jeść kolację)

Ja jem, ty jesz, on je, my jemy, wy jecie, oni jedzą

Minulý: ja jadłem, ty jadłeś, on jadł, ona jadła, my jedliśmy, oni jedli

Wiedzieć

Ja wiem, ty wiesz, on wie, my wiemy, wy wiecie, oni wiedzą

Minulý: ja wiedziałem, ty wiedziałeś, on wiedział, ona wiedziała, my wiedzieliśmy, wy wiedzieliście, oni wiedzieli

Iść

Ja idę, ty idziesz, on idzie, my idziemy, wy idziecie, oni idą

Minulý: ja szedłem, ty szedłeś, on szedł, ona szła, my szliśmy, wy szliście, oni szli

Budúci: Ja pójdę, ty pójdiesz, on pójdzie, my pójdziemy, wy pójdziecie, oni pójdą

Falošní priatelia - podobné slová s úplne odlišným významom

Existuje veľa slov v poľštine a slovenčine, ktoré sú si navzájom veľmi podobné, ale znamenajú niečo úplne iné. Hovoríme im „falošní priatelia“. Venujte im pozornosť - naučiť sa ich je potrebné, aby ste sa vyhli nedorozumeniam. Tu je ich zoznam, ktorý som pripravil, aj s príkladmi ich použitia. Najviac takýchto slov sa vyskutojuje v lexike spojenej s úradmi a administratívou, im venujeme okremy stĺpček.

PL stan - 1) stav 2) Štát v USA

SK stan - PL namiot

PL staw - male jazero, štrkovisko, pleso (v Tatrách)

PL stawać - 1) stanúť 2) prestať, zastaviť

SK stavať - PL budować

SK stavebný - PL budowlany

SK stavba - PL budowa

SK budova - PL budynek

PL czerstwy – SK zatuchnutý

SK čerstvý - PL świeży

PL czerstwy chleb - SK zatuchnutý chlieb

SK čerstvý chlieb - świeży chleb

PL przytomny - SK pri vedomí

PL nieprzytomny - SK v bezvedomí

SK prítomný - PL obecny

SK obecny - PL gminny

SK neprítomný - PL nieobecny

Pacjent stracił przytomność - Pacient omdlel.

PL frajer – SK naivný človek

SK frajer - PL chłopak

Wojtek to straszny frajer. Złożyli mu taką dobrą propozycję a on nie skorzystał.

PL szukać – SK hľadať

PL napad – SK útok

SK nápad - PL pomysł

Napad na bank - Banková lúpež

PL prawie – SK takmer

SK práve – PL właśnie

Prawie nam się udało – Takmer sme to zvládli

PL jagody – SK čučoriedky

SK jahody – PL truskawki

PL laska - 1. palica

2. kočka, pekná devcína

SK láska – PL miłość

PL patrzy się – SK divá sa

Keď poviete: "nech sa páči", "páči sa", Poliak to môže pochopiť ako "čo sa tak dívaš".
Poliaci oboznani so Slovenskom čiže ti z juhu tak nereagujú, ale ti zo severu ktorí
Slovensko poznajú menej práve takto môžu pochopiť jednoduché "nech sa páči".

PL krzesło – SK stolička

SK kreslo – PL fotel

PL podobać się – SK páčiť sa

SK podobať sa – PL być podobnym

PL dokazywać – v jazyku starších ľudí: o detach – keď sa hlučné zabávajú a spôsobujú
problemy

SK dokázať – PL udowodnić

PL droga – SK cesta

SK drogy – PL narkotyki

Bezpieczna droga do szkoły – Bezpečná cesta do školy

PL farba – SK farbivo

SK farba – PL kolor

SK farebný – PL kolorowy

PL zapach – SK vôňa

SK zápach – PL smród

SK páchne – PL śmierdzi

PL pachnie - SK vonia to dobre

PL odchody – SK výkaly

SK odchody vlakov – PL odjazdy pociągów

SK konský trus - PL końskie odchody

PL denny – SK nekvalitný

SK denný - PL dzienny

PL denny bar – SK zły bar

PL odbyt – SK konečník

SK odbyt - PL zbyt

PL uroda – SK krása